

STAROST VŽDYCKY MYSLÍ NA ZÍTŘEK

Kázání ze soboty 25.4.2020 – br. Martin Pavlík

Mt 6, 31–34

Sestry a bratři v Kristu,

poselství dnešního textu vychází z Ježíšových slov, že nemáme mít starosti. Bůh se o vše postará. Docela jasné a jednoduché. Na druhé straně strašně provokativní, často zneužívané a také plné složitých otázek. Dá se tento Ježíšův idealismus žít i v dnešním světě? Umíme to? Jde to vůbec? Vždyť se někdy zdá, že právě starosti jsou tím, co máme všichni lidé společné, a že se prostě nevyhýbají nikomu z nás. Víte, jak zní jedna z prvních vět v Bibli, kterou Bohu říká Adam? „Bál jsem se“. Ustaranost, obavy a strach, to zvláštní rozpoložení lidského nitra prostě známe všichni a nepotřebuje žádný velký úvod. Jak to tedy Ježíš myslí, když říká: nemějte starost; nedělejte si starosti? A co když je právě tento jeho požadavek vůbec nejnáročnější ze všech?

Víte, že Kázání na hoře mluví na mnoha místech o modlitbě, zbožnosti, pohnutkách srdce, o věcech, které jsou skryté a soukromé, a jako by patřily do nějakého náboženského světa. Dnešní Ježíšova slova, která jsme před chvílí slyšeli, jsou však naopak velmi pragmatická, dotýkají se vlastně úplně běžných a praktických otázek, které řeší denně každý člověk – co budu jíst, pít, co si obleču, co si koupím atd. Najednou jako by Ježíše zajímali i věci pozorovatelné navenek – a víte proč? Protože i všechny tyto věci patří k našemu životu a věnujeme jim hodně času. Prostě tak to je. A Ježíš lidské potřeby nikde neshazuje a nepokládá je za přízemní nebo neduchovní. Bere je vážně, věnuje jim pozornost, a přesto velmi radikálně vybízí k tomu, aby se jeho následovníci odlišili od běžného způsobu života. Říká jim celkem nekompromisně, aby odmítli systém hodnot a způsob života typický pro pohaný.

Přiznám se, že bych Ježíše poslechl velmi rád, vždyť by to ulehčilo v životě hodně věcí. Ale při čtení jeho slov o nestarání si pokaždé připadám mnohem více jako jeden z pohanů, které zmiňuje než jako jeho následovník. Jak nebyť ustaraný a zároveň žít s vědomím, jak bolestně zranitelné je všechno, co milujeme. Stoikové radili nic nemilovat, abychom nemuseli ničeho litovat. Staří Egypťané se utěšovali nadějí na posmrtnou odměnu. A ve výčtu různých receptů a snadných návodu bychom mohli pokračovat, ostatně, když se člověk projde knihkupectvím nebo věnuje tomuto tématu na YouTube pár minut, zabředne do tisíců různých snadných příruček a návodu. Nás však zajímá křesťanská odpověď, Ježíšova odpověď.

Které starosti ze všech těch, které prožíváme, jsou ty nebezpečné, o kterých mluví Ježíš? Co má člověk řešit a co ne? Co nejvíc řešíte vy? Řeší naše generace nějaké věci navíc?

Já jsem si všechny své starosti rozdělil do tří balíčků :)

Kromě těch běžných, každodenních na mě jednou za čas lehce doléhá třeba to, v jaké společnosti vlastně žiju. Jsem původně Slovák, ale přestěhoval jsme se do země, kde je nejčtenějším deníkem *Blesk*, nejoblíbenějším filmem *Babovřesky*, mnoho lidí věří konspiračním teoriím, naprostá většina je negativně naladěna vůči církvi a zlatou medailí mají Češi celosvětově třeba ve spotřebě piva. Ani s jednou z těchto charakteristik se neumím identifikovat, což prostě způsobuje vrásky na čele.

Druhý balíček starostí, o kterém by mohla vyprávět moje rodina, souvisí s obyčejnou reklamou. Reklamy, třeba ty od Apple, mi pořád sdělují to poselství: nikdy nemáš dost. Ty věci AIR by měly být PRO. Anebo jiné reklamy, které říkají: nevypadáš dobře a potřebuješ ještě mnohem víc než máš. Známa snaha vsugerovat člověku pocit nespokojenosti s tím, co má. Pocit, že neviděl, nezažil, neokusil, nemá... dost. Proto se často snažíme, abychom viděli, zažili, zakusili a měli víc. Nejhorší je, že to většinou nepotřebujeme nebo nespotřebujeme, ale mají to druzí a my nechceme být společenskými outsidersy. A tak se topíme ve víru spotřeby, která však většinou nevychází ze skutečných potřeb, ale uměle vyvolaných tužeb. Nejlépe to vyjádřila zpěvačka Katarazia, která v jedné své písni zpívá: „*co nesníme, chceme alespoň olíznout...*“

Poslední balíček starostí asi tuší nejvíc naše generace. Četl jsem přednedávnem jeden článek o tom, zda je naše generace hříšnější. A podle mě určitě ne víc než ty minulé. Ale nejvíc promrhaná hřívna naší generace je asi čas – těch možností k rozptýlení je strašně moc a jsou na dosah. Nikdo v dějinách netipoval, že největším problémem jednou budou možnosti – stačí kliknout, nic víc, a čas je pryč. Sociální sítě, hry, zprávy, novinky – samo o sobě to snad není zlé, ale jak to kdysi napsal Marek Vácha: „*jedovatá lákavost spočívá v tom, že to nepřináší dobro, že neděláme nic špatného, ale ani dobrého, sedíme jen v křesle u monitoru... a najednou je večer. Virtuální samopal. Na sociálních sítích se dá prožít celý den – a nic, výsledkem je veliká nula.*“

Je tedy Ježíšova výzva, abychom neměli tolik starostí, aktuální i dnes?

A po všem, co jsem před chvílí vyjmenoval, si upřímně řekněme, že Ježíšova radikální výzva „neřešit“, „nebýt ustaraný“ je nejen aktuální, ale možná ještě víc než kdysi. Světoznámý neurolog Martin Stránský na konferenci *Forum Média* před časem řekl, že procento lidí s depresí se zdvojnásobilo a více než 50 % studentů dnes trpí úzkostí. A teď si představme Ježíše, jak nám říká: nestarejte se. Ježíšova slova ale nesmíme zjednodušit a špatně pochopit. Ježíš neříká, ať nepracujeme. Sám byl tesař a nadřel se dost. Důvěra v Boha přece neznamená, že si máme přestat vydělávat na živobytí. I ptactvo, které zmiňuje v předchozích verších a dává jej za příklad, se často docela nadře. Pointa Ježíšových výroků je jiná – my máme své pole, zrní, stodoly, trezory a spořicí účty – takových výhod oproti ptákům, kteří toto vše nemají. Jsou na tom o tolik hůř než my, a přece se o ně Bůh umí postarat tak, že si nestěžují a nepropadají panice. Tak proč bychom se tím měli trápit my lidé? Jak tedy rozumět Ježíšově výzvě?

Za prvé, *starat se a dělat si starosti* je rozdíl, v češtině stoprocentně, řečtina pro to používá v tomto textu jedno slovo a možná proto ho někdy překrucujeme. *Postarat se* ano, ale *nedělat si starosti* – ve smyslu být ustaraný a propadat zděšení.

Za druhé, jsme vyzváni, abychom přestali vnímat jen sebe, abychom přestali být úzkostliví a ustaraní o naše potřeby, a především o naši budoucnost.

A pokud se podíváme podrobněji na text, který jsme četli na začátku, potom vidíme, že Ježíš zde vlastně hovoří o budoucnosti: „*co bude...*“. Myslím, že mnohé naše strachy přesně míří k budoucímu času. Člověk se jakoby neustále na něco připravuje, před něčím pojišťuje, žije možná v jakémsi předstihu. Na jednu stranu je to pochopitelné, na stranu druhou nám někdy uniká přítomná chvíle. Problém nastává v okamžiku, kdy se tento styl překloupí do přehnané starosti či dokonce chronické nespokojenosti.

Za třetí, starost vždycky myslí na zítřek. Právě tehdy, když se zabezpečují pro zítřek, jsem dnes vystaven nejistotě. Každý den má dost svého trápení, říká Ježíš. Kdo vkládá cele zítřek a budoucnost do Boží ruky a dnes cele přijímá z té samé ruky, co skutečně potřebuje k životu, jen ten je zajištěn. Kdo každodenně přijímá z Boží ruky, je osvobozen od zítřku. Prostě, pomyšlení na zítřek nás vydává nekonečné starostlivostí. A tak neřešit některé věci není zákazem (kupovat, koukat na reklamy apod.), ale osvobozením. Ustaranost nesmí převažovat nad vším ostatním. A Ježíšův argument na rozdíl od dnešních příruček rychlého štěstí nezní, že nám ustaranost krátí život, ale že zapomínáme na mnohem důležitější věci. Jídlo, pití a oblečení jako nejdůležitější životní starost řeší nevěřící, křesťané mají hledat Boží království. Před starostí o náš život, jídlo a oblečení, o povolání a rodinu, předchází usilování o Kristovu spravedlnost.

Jak řekl Dietrich Bonhoeffer: „*Nestarejte se o zítřek*“ – *to je buď hrozný výsměch chudým a nuzným, všem těm, kteří pokud se dnes nebudou starat o zítřek, zahynou hladu; buď je to nesnesitelný výsměch, anebo jedinečná zvěst evangelia o svobodě Božích dětí, které mají nebeského Otce a který jediný ví, co potřebují a dá jim to.* Podobně jako Izraelité na poušti každý den přijímali manu od Boha a nemuseli se starat o přežití, a současně všechno, co nasbírali navíc a chtěli si nechat do druhého dne, jim zplesnivělo, přesně tak má Ježíšův učedník na každý den od Boha přijímat, co potřebuje k životu. Vděčně žít, s díky vracet a umět doznat, že vše, co máme, je nám propůjčeno.

Ježíšova slova moudrosti, která jsme dnes četli, jsou nejspíš ozvěnou a komentářem k modlitbě Otče náš, zvláště k její prosbě o vezdejší chléb. Možná nás překvapí, že v centru modlitby Páně a v čele proseb týkajících se potřeby člověka stojí právě prosba o chléb. Člověk je prostě hladová bytost, potřebná bytost. A za to se nemusí stydět, nijak to potlačovat ani zamlčovat. Nedělá to ani Bible, ani Ježíš, jinak by nás tuto modlitbu neučil. Dnešní text nám ale připomíná otázku priorit. I oprávněná starost o život je totiž nebezpečná v momentě, kdy začíná převažovat nad vším ostatním. Tehdy, kdy se z každodenního shánění a obstarávání stane rozhodující životní starost. Úsilí, které má v životě Ježíšova následovníka hrát prvořadou roli, má být jiné. Hleďte především Boží království, a všechno ostatní vám bude přidáno, říká Ježíš v předchozím verši. Na Boží království se tedy nečeká, musí se hledat, ale námaha spojená s jeho hledáním otevírá životu budoucnost. Tak zní Ježíšova výzva pro ty, kteří v tehdejší i dnešní době berou vážně jeho slova, a čas, který jim byl v životě Bohem darován, chtějí věnovat něčemu důležitějšímu, než jsou starosti trvající ze dne na den.

Sestry a bratři, nenechme se zotročit ustaráním. Právě to nám kazí radost z toho, co máme a kdo jsme. A byl to Ježíš, kdo řekl, že nepřišel zotročit, ale osvobodit. Každý, kdo Krista následuje, ví, že se nejen nemá starat, ale že se starat nemusí. Kéž je to evangelium, které nám do příštích dnů dodá radost, naději a naprostou svobodu.

Amen